

Miten opimme elämään haiden kanssa? Haitutkija Erich Ritterin haastattelu

Erich Ritteriä voidaan kutsua haiden Konrad Lorenziksi, sillä hän on ainutlaatuinen haiden käyttäytymisen asiantuntija ja tutkija. Hän on filosofian tohtori Zürichin yliopistosta erikoisalanaan käyttäytymisekologia. Ritter on ainoa haiden ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen asiantuntija, joka tekee ammatikseen soveltavaa tutkimusta tämän aiheen parissa. Hän on perehtynyt nimenomaan haiden kehonkieleen ja on erityisesti kiinnostunut haiden ihmisiin kohdistamista hyökkäyksistä ja niiden syistä. Ritterin käsitykset haiden suorittamien hyökkäysten mahdollisista syistä ovat tuoneet aivan uusia näkökulmia tähän tutkimusaiheeseen.

57-vuotias tohtori Ritter on SharkSchool™-instituutin johtaja. Kyseessä on oppilaitos, jossa opetetaan oikeanlaista vuorovaikutusta haiden ja ihmisten välillä. Lisäksi tohtori Ritter toimii puheenjohtajana SAVN™-organisaatiossa (Shark Accident Victim Network, haionnettomuuksien uhrien verkosto) sekä on arvostettu DAN-kouluttaja.

- Tohtori Ritter, kuinka merestä tuli osa Sveitsissä syntyneen nuoren pojan elämää?

Kasvoin televisiossa esitetyjen Flipper- ja Sea Hunt sarjojen parissa. Myöhemmin näitä seurasivat Costeaun ohjelmat ja Hans Hassin kirjat. Ollessani 8-vuotias lähdimme Mallorcalle ensimmäistä kertaa, ja silloin pääsin kosketuksiin meren kanssa. Muistan vieläkin, kuinka jännittävältä se tuntui. Lisäksi vietin kasvuvuoteni Zürich-järven rannalla ja rakastuin jo tuolloin veteen...

- Milloin sitten tämä kiinnostuksenne nimenomaan haita ja niiden käyttäytymistä kohtaan sai alkunsa?

Kun näin ensimmäisen kerran hain televisiossa, se oli heti menoa. Olin silloin seitsemän vuotta vanha. Minuun teki suuren vaikutuksen se, että tällainen luontokappale ylipäänsä oli olemassa, mutta heti alusta alkaen tilanteessa oli mielestäni myös jotakin sellaista, joka sai minut huolestumaan. Tuon ohjelman kertojan selostus ja ne tunteet, joita itse koin, eivät jotenkin sopineet yhteen. Syvällä sisälläni tunsin jotain sellaista, jota en kyennyt selittämään. Luettuani sitten kymmenvuotiaana Doctor Dolittle -kirjan tulin täysin vakuuttuneeksi siitä, että ihmiset voivat puhua eläimille, ja siitä lähtien minulle oli selvää myös se, mitä haluan tehdä isona. Kerroin kaikille, jotka vain jaksoivat kuunnella innostuneita selostuksiani, että isona minusta tulee "haitohtori".

- Haista kerrotaan monia urbaanilegendoja. Mikä on hauskin kuulemanne legenda?

Luultavasti hassuin on se, että esihistoriallinen hailaji megalodon olisi yhä elossa ja että niitä uiskentelisi vielä valtamerien syvyyksissä. Toinen on se, että hailla on huono näkö ja että ne näkevät vain mustan ja valkoisen.

- Minkälaisena näette näiden kiehtovien eläinten tulevaisuuden?

Erittäin synkkänä. Haiden liikakalastus on aikamme suurin ekologinen aikapommi, ja tämä kysymys tulisi ratkaista välittömästi. Usein kuulee sanottavan, että hailajien tuhoutuminen on jo hyvin lähellä, mutta todellisuudessa kriittinen raja on jo ylitetty. Ihmisten aikaansaamia vahinkoja ei voida korjata vain kalastuskiintiöitä pienentämällä, vaan kaikentyyppinen haiden kalastus tulee toistaiseksi lopettaa kaikkialla maailmassa.

- Mikä on ollut huippuhetki sukellusurallanne?

Olin tällöin yhdellä ensimmäisistä vapaasukelluksistani haiden parissa. Ilma oli melkoisen huono (sadetta ja synkkiä pilviä), mutta meidän oli silti suoritettava tietyt tehtävät. Olin vuorovaikutustilanteessa valkohain kanssa, ja kun aikaa oli kulunut noin kymmenen minuuttia, hai alkoi liikkua suoraan minua kohti. Säilytin edelleen tiukan katsekontaktin siihen, ja se katsoi minuun takaisin. Katsekontakti on aina tärkeä, kun ollaan tekemisissä haiden kanssa. Kun hai sitten ohitti minut metrin päästä, auringonsäde osui veden läpi suoraan sen oikeaan silmään. Silloin havaitsin ensimmäisen kerran, että silmät eivät olleetkaan mustat vaan siniset, hyvin kauniin syvänsiniset silmät.

"Ihmisten aikaansaamia vahinkoja ei voida korjata vain kalastuskiintiöitä pienentämällä, vaan kaikentyyppinen haiden kalastus tulee toistaiseksi lopettaa kaikkialla maailmassa."

- Entä pelottavin tilanne?

En voi sanoa, ettenkö olisi koskaan pelännyt ollessani tekemisissä haiden kanssa. Kun näkyvyys on huono, voi oikeastaan vain tuntea sen, että muutaman metrin päässä on iso hai, vaikei näekään sitä. Täytyy myöntää, että kyllä tilanne tällöin saattaa tuntua aika pelottavalta. Pelottavilta tuntuvat myös ne tilanteet, kun haiden kanssa kommunikoi yöaikaan ilman taskulamppua vain kuun ja tähtien loisteessa.

- Olette DANin jäsen sekä Oxygen Provider -kouluttaja (happiensiapukouluttaja). Olette jo pitkään ollut mukana edesauttamassa työtä sukellusturvallisuuden parantamiseksi. Mikä on henkilökohtainen näkemyksenne siitä, kuinka sukellusturvallisuutta tulisi lisätä?

Olisin erittäin kiitollinen sellaisesta kaikille aloitteleville sukeltajille tarkoitetusta pakollisesta koulutuksesta, jossa opettaisiin ihmisiä turvalliseen vuorovaikutukseen haiden kanssa. Ihmisiä tulisi opettaa ymmärtämään, mitä he tekevät väärin silloin kun hait purevat heitä, ja heitä tulisi myös kouluttaa ennaltaehkäisemään tällaisia tilanteita. Hait eivät ole vaarallisia, vaan ihmiset itse luovat nämä vaaratilanteet kohtaamisissa niiden kanssa. Kun sukeltajat saavat riittävästi tietoa aiheesta, he voivat toimia sellaisina viestinviejinä, joita hait todella tarvitsevat. Todennäköisesti tärkein yksittäinen tekijä pyrittäessä suojelemaan haita on se, että saadaan levitettyä oikeaa tietoa niiden todellisesta luonteesta. Mitä enemmän sukeltajat uskovat tähän tietoon ja mitä paremmin he pääsevät todellisuudessa kokemaan sen todenperäisyyttä ollessaan tekemisissä haiden kanssa, sitä paremmat ovat haiden selviytymismahdollisuudet. En ole koskaan tavannut yhtäkään sukeltajaa, joka ei haluaisi jakaa tietoaan haikaloista sellaisille, jotka eivät sukella.

"Hait eivät ole vaarallisia, vaan ihmiset itse luovat nämä vaaratilanteet kohtaamisissa niiden kanssa."

- Mitä erityisiä neuvoja haluaisitte antaa sukeltajille ja vapaasukeltajille liittyen kohtaamisiin haiden kanssa?

Jos kokee olonsa uhatuksi, tulisi tällöin asettua pystyasentoon sekä veden alla että pinnalla oltaessa. Liikuta jalkojasi mahdollisimman vähän, sillä hait vertaavat ihmistä niille tuttuihin olentoihin, jolloin ne olettavat paineaallon aiheuttajan olevan jonkinlainen pyrstö. Ne haluavat tällöin perehtyä kohteeseen tarkemmin ja joskus myös tunnustelevat sitä suullaan. Pidä katseesi eläimessä/eläimissä ja käänny sen/niiden mukana. Tutkimuksissamme olemme havainneet, että hait pysyttelevät selvästi kauempana silloin kun henkilö on pystyasennossa verrattuna vaaka-asentoon. Jos hai on kosketusetäisyydellä ja jos sen kiinnostus sinua kohtaan on voimakkaampi kuin tällaisessa tilanteessa luonnollisesti esiintyvä pelon tunne (eläin siirtyy tällöin normaalin lähipiirinsä ulkopuolelle voittaen epäröintinsä), suosittelen toimimaan seuraavan kaavan mukaisesti: KASVOT HAIHIN PÄIN-OHJAUS-TYÖNTÄMINEN-LIIKKUMINEN KOHTI HAITA (FACE-GUIDE-PUSH-MOVE). Jos siis kykyneet koskettamaan haita ojentamalla käsivartesi ilman että sinun täytyy taivuttaa ylävartaloasi eteenpäin, pidä katsekontakti eläimeen ja ohjaa tai työnnä sitä pois päin sinusta tai käännä se ympäri. Jos tämä ei onnistu, vaan hai edelleen lähestyy sinua, liiku kohti eläintä. Hai ei tiedä, mikä olento olet, mutta liikkuessasi sitä kohti se tulkitsee sinun olevan jokin saalistaja. Jos mikään edellä mainituista ohjeista ei johda toivottuun tulokseen, pitää ottaa käyttöön järeämmät aseet. Tällöin sinun tulee koskettaa kevyesti (!) hain kiduksia. Hai ei edelleenkään tiedä, mikä olento olet, mutta se ymmärtää tämän kosketuksen antaman viestin. Hait nimittäin yrittävät päästä käsiksi toistensa kiduksiin aina silloin kun niillä on tavoitteena tappaa toinen.

- Mikä on suosikkisukelluskohteenne?

Tiger Beach Bahamalla. Rakastan tätä paikkaa, koska siellä on monia eri hailajeja. Juuri tässä kohteessa on mahdollista kohdata tiikerihaita, ja yksi suurimmista vauvoista on esiintynyt siellä. Tiikerihait ovat aivan väärinymmärrettyjä. Ne ovat aivan kuin isoja tanskandogeja, jotka myös ajattelevat, että ne ovat sylikoiria.

Tietoa Erich Ritteristä

- PADI-kouluttaja
- DANin Oxygen Provider -kouluttaja
- Filosofian tohtori Zürichin yliopistosta erikoisalanaan käyttäytymisekologia
- Post doctoral -tutkija Miamin Rosenshiel School -yliopistossa
- SharkSchool™ -instituutin johtaja
- SAVN™ -organisaation (Shark Accident Victim Network) puheenjohtaja. Kyseessä on hyötyä tavoittelematon järjestö haiden uhrien auttamiseksi.
- Pääosassa Paul Watsonin kanssa kulttielokuvassa Sharkwater, joka on voittanut 40 kansainvälistä palkintoa. Paul Watson on Sea Shepherd -luonnonsuojelujärjestön perustaja
- Toimii tutkijana GSAF-tietopankin hyväksi (Global Shark Attack Files), jonka kautta jaetaan tietoa ihmisten ja haiden välisestä vuorovaikutuksesta

<http://sharkvictimnetwork.org/>

<http://www.sharkschool.org/>